

บทที่ 1

บทนำ

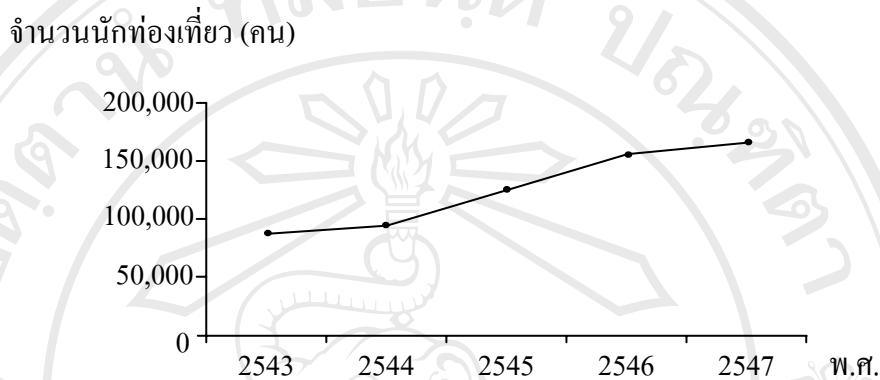
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศ โดยรัฐบาลได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนทั้งด้านแหล่งทุนและเผยแพร่ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยมีการขยายตัว เป็นผลให้มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังช่วยกระจายรายได้ไปสู่ภาคธุรกิจอื่น ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้น

เมื่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวขยายตัว มีการเปิดตัวแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่และแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่ได้รับการปรับปรุง ทำให้มีนักท่องเที่ยวที่สนใจเยี่ยมชมเพิ่มขึ้น เมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจำเป็นต้องเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติได้รับผลกระทบเนื่องจากธรรมชาติไม่สามารถปรับตัวได้ทันจากการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมในแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง อีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวจัดเป็นสินค้าสาธารณะ (public goods) ซึ่งไม่สามารถปิดกั้นผู้ใดให้เข้ามาใช้ประโยชน์ได้ ทำให้การควบคุมดูแลทำได้ยากกว่าสินค้าประเภทอื่นๆ เป็นผลให้เกิดความเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลกระทบดังกล่าวส่งผลต่อการขยายตัวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยตรง

เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2543 คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้ดำเนินโครงการไทยเที่ยวไทย และท่องเที่ยวเชิงเกษตร ภายใต้มาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน (มพช.) ซึ่งโครงการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตรนี้ อยู่ภายใต้การสนับสนุนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยได้มีการคัดเลือกพื้นที่ของหน่วยงานในส่วนภูมิภาค ที่มีความสวยงาม มีกิจกรรมทางการเกษตรที่น่าสนใจ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยว จำนวน 9 แห่ง ได้แก่ ศูนย์วิจัยพืชเชิงรายได้ สถานีทดลองเกษตรที่สูงวาวี ศูนย์วิจัยเกษตรหลวงเชียงใหม่ (ขุนวาง) สถานีทดลองเกษตรที่สูงแม่จอนหลวง ศูนย์วิจัยพืชสวนแพร์ สถานีทดลองเกษตรที่สูงภูเรือ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี ศูนย์วิจัยพืชสวนหนองคาย และสถานีทดลองพืชสวนเพชรบุรี ทั้งนี้เมื่อมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวได้รับการอนุมัติ จึงเป็นแนวทางให้หน่วยงานต่างๆ ที่ทำการวิจัย พัฒนาและค้นคว้าด้านการเกษตร เปิดสถานที่ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและให้ความรู้ด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งสถานีฯ อ่างาง

สถานีฯ อ่างขาง เป็นแหล่งทดลองและค้นคว้าวิจัยพืชผลเมืองหนาว ในปัจจุบันจึงเปิดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านเกษตรบนที่สูงแก่ผู้สนใจทั่วไป เมื่อเปิดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทำให้มีผู้สนใจเพิ่มมากขึ้นทุกปี (รูป 1.1) และเมื่อปี พ.ศ. 2547 สถานีฯ อ่างขางได้รับรางวัลดีเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นการเพิ่มความน่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น

รูป 1.1 จำนวนนักท่องเที่ยวสถานีฯ อ่างขาง ปี พ.ศ. 2543-2547

จากการที่สถานีฯ อ่างขาง เป็นสินค้าถึงสาธารณะรูปแบบหนึ่ง แม้ว่าจะสามารถเก็บค่าเข้าชมสถานที่ได้ แต่ไม่สามารถกำหนดราคาที่เหมาะสมในตลาดได้เหมือนสินค้าอื่นทั่วไป อีกทั้งไม่สามารถกีดกันการเข้าไปใช้ประโยชน์ของบุคคลอื่นได้ จึงก่อให้เกิดความล้มเหลวของระบบตลาด เป็นผลให้มูลค่าที่แท้จริงของพื้นที่ไม่เปิดเผยและไม่ปรากฏในรูปตัวเงินอย่างชัดเจน ในขณะที่ผลตอบแทนต่อการใช้พื้นที่ในรูปแบบอื่นๆ สามารถปรากฏออกมาในรูปแบบตัวเงินได้ ดังนั้นการศึกษาถึงมูลค่าประโยชน์ของพื้นที่จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่งต่อการวางแผนการใช้ทรัพยากร อีกทั้งที่ผ่านมายังไม่มีการศึกษาถึงมูลค่าที่แท้จริงของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถานีฯ อ่างขาง

ดังนั้นการศึกษา เพื่อประเมินมูลค่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ณ สถานีฯ อ่างขาง จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้ ทำให้ทราบถึงมูลค่าด้านต้นทุนการของสถานที่และสามารถนำมูลค่าที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการจัดการสถานีฯ อ่างขางได้อย่างเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินมูลค่าด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ของสถานีฯ อ่างขาง
2. เพื่อทราบปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคมที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานีฯ อ่างขาง
3. เพื่อทราบผลกระทบจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและแนวทางการปรับปรุงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานีฯ อ่างขาง

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สถานีฯ อ่างขวางสามารถนำข้อมูลจากการศึกษาไปประกอบการจัดทำแผนงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น มูลนิธิโครงการหลวง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถานีฯ อ่างขวางได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

พื้นที่ทำการศึกษา ได้แก่ พื้นที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวสถานีฯ อ่างขวาง

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวสถานีฯ อ่างขวางโดยสอบถามเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น

การศึกษาครั้งนี้ จะทำการประเมินมูลค่าด้านนันทนาการเพียงด้านเดียว มิรวมถึงประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระยะเวลาในการศึกษา แบ่งการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ช่วง คือ ฤดูกาลท่องเที่ยวระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2547 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2548 และนอกฤดูกาลท่องเที่ยวระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2548

1.5 ข้อสมมติฐาน

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานีฯ อ่างขวาง มีความตั้งใจเดินทางมาพักผ่อนโดยตรง
2. การตัดสินใจที่จะมาท่องเที่ยวนั้น ขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางมาท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง

1.6 นิยามศัพท์

1. นักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มคนทุกระดับที่เดินทางมายังสถานีฯ อ่างขวางโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ
2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์ และสัตว์เลี้ยง แหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่างๆ สถานี

ราชการ ตลอดจน สถาบันการศึกษาที่มีงานวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี การผลิตทางการเกษตร ที่ทันสมัย ฯลฯ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและผลิตผลในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะต่าง ๆ พร้อมทั้งได้รับความรู้ ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น

3. ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นในการเดินทางจากเขตที่อยู่อาศัยของนักท่องเที่ยวถึงสถานีฯ อ่างาง โดยค่าใช้จ่ายในการเดินทางประกอบด้วย

- 1) ค่ายานพาหนะ เช่น ค่ารถโดยสาร ค่าเช่าเหมารถหรือค่าน้ำมันรถ ค่าซ่อมแซมรถ ในระหว่างการเดินทาง
- 2) ค่าที่พัก (กรณีที่พักค้างคืน)
- 3) ค่าอาหารและเครื่องดื่ม
- 4) ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด เช่น ค่าเข้าชมสถานที่ ค่าของฝากและของที่ระลึก ค่ายา รักษาโรค ค่าซ่อมรถ เป็นต้น